

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ –
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

**ΜΟΝΤΕΛΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
-
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ
«COSTA NAVARINO»**

**Επιβλέπουσα:
ΠΑΠΟΥΔΑΚΗ ΦΩΤΕΙΝΗ**

**Σπουδαστής:
ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Φ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
Α.Μ. 2008056**

ΚΑΛΑΜΑΤΑ – 2015

Η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι αφιερωμένη στην σύζυγό μου Δήμητρα και την κόρη μου Σταυριάννα, τόσο για την αμέριστη στήριξή τους όσο και για τις στιγμές που στερήθηκαν όλα τα χρόνια των σπουδών μου στο Τ.Ε.Ι. Πελοποννήσου.

Θερμές ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτρια κα. Παπουδάκη Φωτεινή για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε, την υπομονή της και την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή της.

Επίσης, θα ήταν μεγάλη παράληψη να μην ευχαριστήσω τους γονείς μου για όλα όσα μου έχουν προσφέρει μέχρι σήμερα.

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Η

Οι πολιτισμικοί πόροι κάθε τοπικής κοινωνίας, πέρα ότι της προσδίδουν ξεχωριστή πολιτισμική ταυτότητα μπορούν να αποτελέσουν βασικά αναπτυξιακά εργαλεία τόσο για την ίδια όσο και την Τοπική Αυτοδιοίκηση γενικότερα.

Βασική προϋπόθεση όμως είναι η σωστή εκμετάλλευση αυτών των πόρων είτε από το Κράτος είτε από ιδιωτικές επιχειρήσεις, με αρωγό πάντα την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω των χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων.

Η παρούσα εργασία έχει ως θέμα την τουριστική επιχείρηση «Costa Navarino» που αποτελεί μία αναμφισβήτητα κορυφαία τουριστική επιχείρηση, για την οποία εξετάζεται εάν και κατά πόσο συνδέεται με την τοπική ανάπτυξη της περιοχής στην οποία βρίσκεται, μελετώντας τον τρόπο κατασκευής των εγκαταστάσεών της, τον τρόπο λειτουργίας της, τις σχέσεις της με την τοπική κοινωνία αλλά και η εν γένει προσφορά της σε αυτήν.

Μέσα από την διαδικασία της διερεύνησης των δευτερογενών στοιχείων αλλά και τα ευρήματα της έρευνας πεδίου που αφορούν τις απόψεις των ντόπιων επιχειρηματιών και των εργαζομένων της «Costa Navarino», διαπιστώθηκε ότι η εν λόγω τουριστική επιχείρηση αποτελεί σημαντικό αρωγό και συμβάλει τα μέγιστα με τις δραστηριότητές της εντός και εκτός αυτής, στην Τοπική Ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής στην οποία βρίσκεται. Σχετικά με την εγκατάσταση και λειτουργία αυτής, διαπιστώθηκε ότι τηρεί φιλική στάση της απέναντι στο φυσικό περιβάλλον, σεβόμενη πάντα τις παραδόσεις της τοπικής κοινωνίας, από την οποία τυγχάνει καθολικής αποδοχής μιας και τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητα.

Α B S T R A C T

The cultural resources of each local society, beyond that they lend to her separate cultural identity can constitute basic developmental tools so much for the himself what the Local Self-government more generally.

Basic condition however is always the right exploitation of these resources or from the State or from private enterprises, with helper the European Union so much with the financed programs what with the current European policies.

The present work have as subject the tourist enterprise “Costa Navarino” that constitutes a undeniably leading tourist enterprise, for which it is examined if and how much it is also connected with the local development of region in which it is found, studying the way of manufacture of her installations, her way of operation, her relations with the local society but also her in general offer in this.

Through the process of investigation of secondary elements, but also the findings of the research field that concern the opinions of local businessmen and the employees of "Costa Navarino", it was found that the leading tourism company it is an important helper and make a major contribution to its activities inside and outside this, in the local development in the wider region in which it is located. On the installation and operation of this company, it was found that observes the friendly attitude toward the natural environment, always respecting the traditions of local civil society, from which it enjoys catholic acceptance of an economic and social benefits is quite considerable.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
1 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	11
1.1: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	11
1.2: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ.....	12
1.3: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	13
2 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	15
3 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ.....	19
4 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ « COSTA NAVARINO ».....	21
4.1: ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ.....	21
4.2: Ο ΙΔΡΥΤΗΣ «ΚΑΠΕΤΑΝ ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ».....	22
4.3: ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ «COSTA NAVARINO».....	23
4.4: ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ.....	24
4.5: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	26
4.6: ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	30
5 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ «COSTA NAVARINO».....	36
6 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: COSTA NAVARINO ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	39
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	42
ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	43
ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	43
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	43

ΜΟΝΤΕΛΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ -
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ «COSTA NAVARINO»

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ.....	43
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ.....	46
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	47

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως έχει παρατηρηθεί, η τοπική κοινωνία στις μέρες μας βρίσκεται σε τάση ανόδου από πληθυσμιακής και αναπτυξιακής πλευράς, σε αντίθεση με το μεγάλο αστικό κέντρο καθόσον οι νέοι άνθρωποι επιστρέφουν σταδιακά στις περιοχές όπου γεννήθηκαν και μεγάλωσαν, έχουν αυξημένες γνώσεις (90% περίπου είναι απόφοιτοι ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων) και είναι γνώστες της νέας τεχνολογίας (π.χ. υπολογιστές). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την Τοπική Ανάπτυξη της ελληνικής περιφέρειας.

Όπως θα αναλύσουμε εκτενέστερα σε παρακάτω κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, λέγοντας Τοπική Ανάπτυξη εννοούμε μία διαδικασία που έχει ένα συγκεκριμένο πεδίο δράσης, σε μία χωρικά σχεδιασμένη κοινότητα και έχει συνήθως ένα πολύ συγκεκριμένο στόχο που είναι η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της συγκεκριμένης κοινότητας. Αυτή επιτυγχάνεται με την μεταβολή της διάρθρωσης των συντελεστών παραγωγής και των τομέων και κλάδων της τοπικής κοινωνίας (Παπακωνσταντινίδης, 2007, σελ. 151).

Όταν ένας τόπος κατορθώσει και επιτύχει την Αειφόρο Τοπική Ανάπτυξη τότε αυτό συνεπάγεται ότι το μέλλον του ανήκει. Σήμερα, η Αειφόρος ή Βιώσιμη Τοπική Ανάπτυξη αναφέρεται στην οικονομική ανάπτυξη που σχεδιάζεται και πραγματοποιείται σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος. Με τον όρο αυτό νοείται το σύνολο των τοπικών παρεμβάσεων σε έναν χώρο, οι οποίες διασφαλίζουν τη μη εξάντληση των μη ανανεώσιμων πόρων του τόπου αυτού. Δηλαδή μια ανάπτυξη που μπορεί είτε πρέπει να διατηρείται, χωρίς να ξοδεύονται αλόγιστα οι βασικοί φορείς της (οι πρώτες ύλες) και μάλιστα εκείνες που δεν μπορούν να ανανεωθούν. Ο τελευταίος όρος παραπέμπει στην «καλή διαχείριση» των αποθεμάτων της φύσης και ιδιαίτερα εκείνων, που ενδέχεται κάποια στιγμή να εξαντληθούν. Αυτό εξάλλου εκφράζεται ακριβώς και από την ρήση «μέτρον άριστον» της αρχαίας ελληνικής σκέψης. (Παπακωνσταντινίδης, 2009, σελ. 24-46).

Ένας τουριστικός προορισμός ο οποίος βρίσκεται στην δυτική Μεσσηνία και ο οποίος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην Αειφόρο Τοπική Ανάπτυξη της Δυτικής Μεσσηνίας αλλά και της ευρύτερης περιοχής της Πελοποννήσου, είναι η επιχείρηση «Costa Navarino».

Η παρούσα εργασία λοιπόν έχει σαν σκοπό να εξετάσει την προαναφερόμενη επιχείρηση και κατά πόσο αυτή συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη της περιοχής που βρίσκεται, εκμεταλλευόμενη τους πολιτισμικούς πόρους της. Για την εκπόνηση της εργασίας ελήφθη υπόψη ότι η Οικονομική-Τοπική Ανάπτυξη και ο Πολιτισμός είναι πλέον απολύτως αλληλένδετες συνθήκες, για να παρέχουν υπηρεσίες που συμβάλλουν σε έναν οικονομικά ισχυρό και κοινωνικά και πολιτιστικά ζωντανό τόπο.

Πιο συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται μια συνοπτική αναφορά στις πολιτικές που ασκούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με το περιβάλλον, τον πολιτισμό και την ανάπτυξη γενικότερα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι έννοιες Τοπική Ανάπτυξη και Βιώσιμη (Αειφόρος) Τοπική Ανάπτυξη καθώς και οι προσεγγίσεις που υπήρξαν επί των εννοιών αυτών τα τελευταία σαράντα χρόνια.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην οικονομία της ευρύτερης περιοχής της Μεσσηνίας, στα προβλήματα που αντιμετώπιζε πριν την κατασκευή της εν λόγω επιχείρησης καθώς και στην ανάπτυξή της.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται η τοποθεσία της επιχείρησης, οι δράσεις της, η λειτουργία της και πως αυτή συμβάλλει στην Τοπική Ανάπτυξη της περιοχής όπου βρίσκεται με την εκμετάλλευση των πολιτισμικών πόρων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρονται οι διεθνείς διακρίσεις που έχει αποσπάσει η επιχείρηση κατά τον τρέχον έτος από διεθνείς αναγνωρισμένους θεσμούς αλλά και διεθνώς αναγνωρισμένα έντυπα υψηλού κύρους.

Τέλος στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της εργασίας ή με άλλα λόγια η απάντηση στο ερώτημα: Συμβάλλει τελικά η επιχείρηση «Costa Navarino» θετικά ως προς την Τοπική Ανάπτυξη της περιοχής στην οποία βρίσκεται εκμεταλλευόμενη πολιτισμικούς πόρους;

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας είναι η δευτερογενής έρευνα μέσω του διαδικτύου και της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας καθώς και η πρωτογενής έρευνα μέσω συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν τόσο με στελέχη της ανωτέρω επιχείρησης όσο και με ντόπιους επιχειρηματίες των οποίων οι επιχειρήσεις αναπτύσσονται διαρκώς με αρωγό την τουριστική επιχείρηση «Costa Navarino» αλλά και χάρη στο μεράκι τους.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 1^ο : ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Μία από τις προτεραιότητες της Περιφερειακής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το περιβάλλον και αποβλέπει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης και της ελκυστικότητας των περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής.

Αρχικώς, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης επιδιώκει την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση διορθώνοντας ανισοροπίες μεταξύ περιφερειών και επικεντρώνει τις επενδύσεις του σε αρκετούς βασικούς τομείς προτεραιότητας όπως :

1. Έρευνα και καινοτομία.
2. Ψηφιακό θεματολόγιο.
3. Στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
4. Οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα (EC.EUROPA.EU. Πρόσβαση την 05-09-2014).

Έπειτα το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο επενδύει σε ανθρώπους, και στοχεύει στη βελτίωση των ευκαιριών για απασχόληση και εκπαίδευση σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης έχει σκοπό να βελτιώσει την κοινωνική ένταξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων που βρίσκονται σε κατάσταση φτώχειας. Οι παρεμβάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου καλύπτουν όλες τις περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 έχουν δεσμευθεί πάνω από 80 δισ. ευρώ για επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο στα κράτη μέλη και ένα επιπλέον ποσό τουλάχιστον 3,2 δισ. ευρώ για την πρωτοβουλία «Απασχόληση των Νέων». Κατά την ίδια προγραμματική περίοδο, θα επικεντρωθεί σε τέσσερις από τους θεματικούς στόχους της πολιτικής συνοχής:

1. Απασχόληση και στήριξη των εργαζομένων.

2. Κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση της φτώχειας.
3. Επενδύσεις στην εκπαίδευση.
4. Ενίσχυση των θεσμών και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης (EC.EUROPA.EU. Πρόσβαση την 05-09-2014).

Εν συνεχεία, το ταμείο συνοχής στοχεύει στα Κράτη Μέλη των οποίων το Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα ανά κάτοικο είναι λιγότερο από 90% του ευρωπαϊκού μέσου όρου και έχει σαν σκοπό να μειώσει τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες και να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Αξίζει να σημειωθεί ότι για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, το Ταμείο Συνοχής αφορά τις ανατολικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (η οποίες είναι και πιο αδύναμες σε σχέση με τις δυτικές) όπως Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρο, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία (EC.EUROPA.EU. Πρόσβαση την 05-09-2014).

1.2 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει μεγάλη έμφαση στον πολιτισμό και ειδικότερα στην διαφύλαξη της πολιτιστικής ποικιλομορφίας των κρατών μελών με την χρηματοδότηση και οικονομική στήριξη αυτών, ούτως ώστε επιτευχθούν μακροπρόθεσμα οφέλη που θα συμβάλλουν στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Με το Πρόγραμμα «Πολιτισμός» η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει:

- α) Την ενημέρωση σχετικά με τα πολιτιστικά αγαθά "ευρωπαϊκής σημασίας" και τη διαφύλαξή τους.
- β) Την διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτιστικών και καλλιτεχνικών έργων και προϊόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και
- γ) Την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου (EUROPA.EU. Πρόσβαση την 04/09/2014).

Για την έννοια του όρου «πολιτισμός» έχουν διατυπωθεί διάφοροι ορισμοί μέχρι σήμερα και παρόλο που χρησιμοποιείται σαν λέξη ευρέως δεν έχει ξεκάθαρο περιεχόμενο. Με τον όρο «πολιτισμός» εκφράζεται το σύνολο των υλικών και

πνευματικών αξιών που δημιουργήθηκαν από την ανθρώπινη δραστηριότητα στο πέρασμα του χρόνου. Ο ανωτέρω όρος έχει συχνά παρερμηνευτεί με αποτέλεσμα να έχουν εξαχθεί - διατυπωθεί κατά καιρούς πολλές αντιφατικές απόψεις. Πρόκειται για σχετικά νέο όρο και προέρχεται από την μετάφραση της αγγλικής λέξης civilization. Δεν είναι λίγες πλέον οι περιπτώσεις στις οποίες χρησιμοποιείται ο όρος «κουλτούρα» (από την αγγλική λέξη culture) ως εναλλακτική λέξη του όρου «πολιτισμός», χωρίς όμως να έχει αποσαφηνιστεί η κύρια έννοια και κατά συνέπεια να δημιουργούνται προβλήματα σαφών διατυπώσεων. Η διάκριση των δύο παραπάνω όρων είναι η εξής: «civilization = οικονομοτεχνικός πολιτισμός» και «culture = ηθικοπνευματικός πολιτισμός». Επίσης η έννοια «πολιτισμός» διαχωρίζεται οριζοντίως σε δύο μεγάλα υποσύνολα: α) του «υλικού πολιτισμού» (civilization), που περιέχει τις επιστήμες, τις τεχνολογίες κλπ και β) του «πνευματικού πολιτισμού» (culture), που περιέχει την θρησκεία, την παιδεία, την τέχνη κλπ. (Μπιτσάνη, 2004, σελ. 29-30).

Σύμφωνα με τον Αδαμάντιο Κοραή, πολιτισμός είναι ο διαρκής αγώνας του ανθρώπου προκειμένου να διαμορφώσει το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον του στο πλαίσιο μιας οργανωμένης κοινωνίας. Υπό μία γενική έννοια όμως, ο πολιτισμός ως όρος έχει ένα διττό νόημα στην καθημερινή του χρήση. Αποτελεί είτε ένα σύστημα αξιών που περικλείει μέσα του φιλοδοξίες, ταυτότητες και συμπεριφορές ατόμων και κοινωνικών συνόλων, είτε έναν τρόπο ζωής συγκεκριμένων ομάδων ανθρώπων, οι οποίοι έχουν συγκροτηθεί ως σύνολο μέσω της παράδοσης, της θρησκείας, της γλώσσας, των τεχνών, των επιστημών και των τεχνολογιών. Δηλαδή, ο πολιτισμός συνίσταται από τρία στοιχεία, τα ήθη, τα έθιμα και τις αξίες (Χριστοφάκης, 2002, σελ. 29). Επί πλέον, σημαντικό στοιχείο του πολιτισμού είναι και η διατροφικές συνήθειες άρρηκτα συνδεδεμένες με την τοπική αγροτική παραγωγή, στοιχείο σημαντικό για τον μεσοσηνιακή γη γνωστή για τα προϊόντα της που συνθέτουν την μεσογειακή διατροφή.

1.3 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η προστασία του περιβάλλοντος αναδεικνύεται σε ένα από τα πιο σημαντικά θέματα - προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η Ενωμένη Ευρώπη. Με την Πολιτική Περιβάλλοντος η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει σαν στόχους την καταπολέμηση της

κλιματικής αλλαγής, την διατήρηση της βιοποικιλότητας, την μείωση των προβλημάτων υγείας (ιδιαίτερος των παιδιών που είναι πιο ευπαθή) που προκαλούνται από τη ρύπανση και την χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων.

Αντικειμενικός στόχος για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι να επιτευχθεί μια ποιότητα περιβάλλοντος όπου τα επίπεδα των ανθρωπογενών ρυπαντών, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων τύπων ακτινοβολιών, να μην προκαλούν σημαντικές επιπτώσεις ή κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και επίσης δίνει προτεραιότητα στην διαχείριση των αποβλήτων (ανακύκλωση, ανάκτηση και αποτέφρωση, απόθεση). Δυστυχώς στην Ελλάδα δεν έχουν γίνει σημαντικά βήματα ως προς την διαχείριση των αποβλήτων και ειδικά την διαχείριση των απορριμμάτων.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 2^ο : ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 και μετά την οικονομική κρίση της μαζικής παραγωγής και τη συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας και ιδιαίτερα τη δεκαετία του 1980, αναπτύχθηκε μια έντονη κριτική στις παραδοσιακές προσεγγίσεις της πολιτικής οικονομίας. Ήταν πια εμφανές ότι η ανάπτυξη δεν ήταν αρκετό να προγραμματίζεται από τους κεντρικούς φορείς. Κρίθηκε απαραίτητη τόσο η λειτουργική σύνδεση της τοπικής ανάπτυξης με τις στρατηγικές προώθησης της από τα κάτω ανάπτυξης όσο και η θεσμική αποκέντρωση και η συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης και των τοπικών φορέων για την ενεργοποίηση της διαδικασίας της τοπικής ανάπτυξης (Παπαδασκαλόπουλος, 1995, σελ. 82-90).

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα παρακολούθησε τις εξελίξεις αυτές και διαμόρφωσε μια πολιτική στήριξης της τοπικής ανάπτυξης, που εκφράστηκε ιδιαίτερα με δύο άξονες: Τον τομέα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και τον τομέα των τοπικών πρωτοβουλιών για την στήριξη της απασχόλησης (Παπαδασκαλόπουλος, 1995, σελ. 82-90).

Η τοπική ανάπτυξη (local development) αποτελεί ουσιαστικά άλλη μια μορφή περιφερειακής ανάπτυξης στην οποία οι διάφοροι τοπικοί φορείς και οι τοπικές επιχειρήσεις αποτελούν τα βασικά στοιχεία πάνω στα οποία θα στηριχτεί η αναπτυξιακή διαδικασία. Με την έννοια αυτή η τοπική ανάπτυξη μπορεί να θεωρηθεί ως μια διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης και διαρθρωτικών αλλαγών, που συμβάλλει στη βελτίωση του επιπέδου ζωής του τοπικού πληθυσμού.

Η έννοια της τοπικής ανάπτυξης περιλαμβάνει όλες τις πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην τόνωση της τοπικής επιχειρηματικής δραστηριότητας μιας περιοχής, τόσο μέσω των δημοσίων οργανισμών όσο και μέσω των επιχειρήσεων του ιδιωτικού και κοινωνικού τομέα. Σκοποί της είναι: η ενθάρρυνση του επιχειρηματικού πνεύματος των γνώσεων, των ικανοτήτων διαχείρισης και του πολιτιστικού υπόβαθρου των τοπικών παραγόντων, η ανάδειξη και η εκμετάλλευση των τοπικών πόρων για την δημιουργία της απασχόλησης, η προώθηση της ανάπτυξης και της δημιουργίας επιχειρήσεων και η

δημιουργία δικτύων συνεργασίας μεταξύ φορέων και ατόμων για τον συνδυασμό δράσης και τον συντονισμό των ενεργειών τους. Οι διασυνδέσεις και οι συνεργασίες σε τοπικό επίπεδο που περιλαμβάνει η έννοια έχουν σκοπό τη μεγαλύτερη συμμετοχή των τοπικών παραγόντων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων (Ποταμιανός, 1991, σελ. 119-139).

Χαρακτηριστικό των θεωρητικών προσεγγίσεων της τοπικής ανάπτυξης είναι ότι η ανάπτυξη παράγεται ενδογενώς. Η λειτουργία του προτύπου της τοπικής ανάπτυξης χαρακτηρίζεται από αυτονομία σε τρεις διαστάσεις, τη βιομηχανική, τη χωρική, και τη θεσμική διάσταση. Η βιομηχανική διάσταση αναφέρεται στην κλαδική εξειδίκευση, στην ανάπτυξη καινοτομίας και τον έλεγχο της παραγωγικής δραστηριότητας σε τοπικό επίπεδο. Η χωρική διάσταση περιλαμβάνει την τοπική επιχειρηματικότητα, τη συνεργασία μεταξύ των οικονομικών μονάδων. Η θεσμική διάσταση αναφέρεται στους τοπικούς θεσμούς και την τοπική δημόσια δράση (Χριστοφάκης, 2004, σελ. 121-133).

Σε αντίθεση με την «από τα άνω ανάπτυξη», η οποία αναφέρεται στις πρωτοβουλίες που λαμβάνονται και σχεδιάζονται από το κεντρικό κράτος, ορίζεται η «από τα κάτω ανάπτυξη». Η ενδογενής ανάπτυξη είναι το αποτέλεσμα του σωστού σχεδιασμού χάραξης της κατάλληλης αναπτυξιακής διαδικασίας με την ενεργοποίηση των διαθέσιμων πόρων της περιοχής και της ενδογενούς δυναμικότητας. Αναμφισβήτητα, ο καθορισμός μιας στρατηγικής ενδογενούς ανάπτυξης γίνεται όταν η τοπική κοινότητα αποφασίζει να ενεργοποιήσει το δυναμικό της. Η εφαρμογή αυτής της στρατηγικής αποτελεί τη βάση για μια πολιτική τοπικής ενδογενούς ανάπτυξης (Barquero, 1991, σελ. 89-116).

Η ανάγκη οικονομικών δραστηριοτήτων διατηρώντας την περιβαλλοντολογική ισορροπία, η επιθυμία να περιοριστεί στο ελάχιστο η χρήση πλουτοπαραγωγικών πηγών και τα οφέλη από τη συνεργασία εμπλεκόμενων οργανισμών προσπαθώντας να συνδυάσουν το περιβάλλον με την τοπική ανάπτυξη, οδήγησαν τις τοπικές και περιφερειακές πολιτικές στην επιδίωξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Επομένως, η προστασία του περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων, της ενέργειας και ο περιορισμός της μόλυνσης ιεραρχούνται σαν στόχοι πρώτης προτεραιότητας στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης. Γενικά συναντά κανείς διαφορετικές θεωρίες και προσεγγίσεις σχετικά με την ερμηνεία της τοπικής ανάπτυξης με κοινό στόχο την περιβαλλοντική ισορροπία. Επίσης

επανεξετάζονται παλιότερες πολιτικές σε μια προσπάθεια ένταξης τους στις νέες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες και προσδίδοντας τους νέο περιεχόμενο (Χατζημιχάλης, 1992, σελ. 120-140).

Η έκθεση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών τον Απρίλιο του 1987 με τίτλο «Το Κοινό μας Μέλλον» η αλλιώς «Έκθεση Brundland» της Διεθνούς Επιτροπής για το περιβάλλον και την Ανάπτυξη, ως Βιώσιμη (ή Αειφόρος) Ανάπτυξη ορίζεται η ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες της παρούσας γενιάς χωρίς να υποθηκεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Αυτός ο ορισμός έμελλε να μείνει στην ιστορία του διεθνούς περιβαλλοντικού κινήματος και είναι αυτός που χρησιμοποιείται κατά κόρον μέχρι και σήμερα. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της παραπάνω Επιτροπής, η αειφόρος ανάπτυξη στηρίζεται σε τρεις πυλώνες: Το περιβάλλον, την οικονομία και την κοινωνία. Η αειφόρος ανάπτυξη επίσης θα πρέπει να αναπτύσσεται κάθετα σε όλα τα επίπεδα, δηλαδή σε διεθνές, περιφερειακό, εθνικό, τοπικό ακόμα και οικιακό. Με άλλα λόγια και για να επιτευχθεί η αειφόρος ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο, θα πρέπει μέχρι και η συμπεριφορά του τελευταίου νοικοκυριού να εμπεριέχει στοιχεία που οδηγούν στη βιωσιμότητα (ECOWEEK.NETFIRMS. Πρόσβαση την 20/01/2015).

Το τρίπτυχο “πολιτισμός – περιβάλλον – τοπική ανάπτυξη”, είναι τρεις συνιστώσες άρρητα συνδεδεμένες μεταξύ τους, που η ισόρροπη σχέση τους αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την περαιτέρω ανάπτυξη μιας περιοχής. Με άλλα λόγια δεν είναι εφικτή η βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία ενός τόπου εάν δεν έχει καταφέρει να διατηρήσει τόσο τον σεβασμό στο περιβάλλον όσο και την πολιτιστική του κληρονομιά. Εξάλλου η πολιτιστική κληρονομιά κάθε τόπου είναι αυτή που τον κάνει να διαφέρει από όλους τους άλλους. Αν δεν υφίσταται αυτή αλλά και αν υφίσταται όταν δεν διαφυλαχτεί, χάνεται ο πιο σημαντικός συνδεδετικός κρίκος της τοπικής κοινωνίας και κατά συνέπεια η ισχυρή κοινωνική συνοχή. Με την συμμετοχή μιας τοπικής κοινωνίας σε πολιτιστικές δραστηριότητες, δίνεται η ευκαιρία στα μέλη της να δημιουργήσουν δεσμούς επαφής και επικοινωνίας και συνάμα καταπολεμάται ο κοινωνικός αποκλεισμός των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Δεν είναι τυχαίο εξάλλου ότι οι πόλεις και οι περιοχές των ανεπτυγμένων χωρών και κοινωνιών όλου του κόσμου, ιδίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχουν τοποθετήσει σε πολύ σημαντική θέση στην πολιτιστική τους ατζέντα την τοπική πολιτιστική τους ανάπτυξη.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 3^ο : Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Ο Νομός Μεσσηνίας διαδραματίζει σημαντικό, στρατηγικό ρόλο στο σχεδιασμό για την αγροτική οικονομία της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Ειδικότερα, στον Δήμο Τριφυλίας υφίστανται περιοχές με συγκριτικό τους πλεονέκτημα τη διασύνδεση τουριστικού και αγροτικού προϊόντος, με την βοήθεια όμως και των κατοίκων αλλά και των σημαντικών έργων υποδομής που ήδη εκτελούνται.

Οι αναπτυξιακές μελέτες για τον Νομό Μεσσηνίας δείχνουν ως συγκριτικά πλεονεκτήματά της τον Τουρισμό, τον Πολιτισμό, την Γεωργική Παραγωγή και τη Μεταποίηση.

Ο πρωτογενής τομέας έχει ιδιαίτερα μεγάλη βαρύτητα στην τοπική οικονομία. Κύρια προϊόντα είναι τα εσπεριδοειδή, τα βρώσιμα σταφύλια, το κρασί, οι σταφίδες, το καρπούζι στον Δήμο Τριφυλίας, οι πατάτες, τα κηπευτικά, ενώ κυρίαρχη θέση στον πρωτογενή τομέα κατέχει η παραγωγή και η καλλιέργεια ελιάς (βρώσιμης αλλά και κατάλληλης για παραγωγή λαδιού). Ο δευτερογενής τομέας είναι ο ισχνότερος οικονομικός τομέας καταλαμβάνοντας το 9% του συνολικού ΑΕΠ του νομού με ποσοστό απασχόλησης 15% του συνολικού πληθυσμού. Κύριες δραστηριότητές του είναι η τυποποίηση αγροτικών παραδοσιακών προϊόντων – ποτών – οινοποιεία. Σε αναπτυσσόμενη τροχιά βρίσκεται ο κλάδος επεξεργασίας της ελιάς με έμφαση στην τυποποίηση βρώσιμης ελιάς –ελαίου και της εκμετάλλευσης του πυρηνόξυλου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπλέον σημειώνονται αρκετές επενδύσεις σχετικές με την παραγωγή λαδιού κυρίως σε ότι αφορά την προστασία του περιβάλλοντος (βιολογικοί καθαρισμοί) και τη διασφάλιση ποιότητας του παραγόμενου προϊόντος. Τέλος, ο τριτογενής τομέας καταλαμβάνει το 73,00% του συνολικού ΑΕΠ του νομού με ποσοστό απασχόλησης 50% του συνολικού πληθυσμού. Κύριες δραστηριότητές του είναι το εμπόριο, οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Παρόλα αυτά ο νομός χαρακτηρίζεται από έλλειψη επάρκειας σε ξενοδοχειακές μονάδες καθώς και σε μονάδες υψηλής ποιότητας, συνεπώς υπάρχει πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα

και κυρίως ξενοδοχείων υψηλών προδιαγραφών (ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΙΑ. Πρόσβαση την 04/09/2014).

Δύο από τα σημαντικότερα προβλήματα της Μεσσηνίας ήταν και παραμένουν, το πεπαλαιωμένο οδικό δίκτυο καθώς και η ανεργία των νέων, αν και τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αρκετά θετικά βήματα προς τις κατευθύνσεις αυτές, με την κατασκευή καινούριων αυτοκινητόδρομων και την κατασκευή νέων τουριστικών εγκαταστάσεων που συμβάλλουν στην καταπολέμηση της ανεργίας.

Πρόκειται για έναν Νομό άκρως αναπτυσσόμενο και διαρκώς εξελισσόμενο στον τουριστικό τομέα και για μια περιοχή με εξαιρετικό ανθρώπινο δυναμικό με επενδυτικές πρωτοβουλίες στο τομέα των πρώιμων κηπευτικών με εφαρμογή την γεωργία ακριβείας και τις νέες-σύγχρονες μεθόδους καλλιέργειας, ένεκα των εύφορων πεδιάδων της και του ήπιου μεσογειακού κλίματός της.

Σύμφωνα με αναλύσεις όμως ο Νομός Μεσσηνίας, αν και είναι ένας παράκτιος νομός με εκτεταμένες πεδιάδες, εύφορο έδαφος, πλούσιους και εξαιρετικούς πολιτιστικούς – αρχαιολογικούς χώρους, εκτεταμένη ακτογραμμή και ένα σωρό άλλα πλεονεκτήματα, εντούτοις βάση των οικονομικών στοιχείων ο νομός μπορεί να χαρακτηριστεί ως προβληματικός.

Ο μεσσηνιακός τουρισμός, έχει μικρό αριθμό τουριστικών καταλυμάτων που ως επί το πλείστον είναι κυρίως συγκεντρωμένα στην περιοχή της Καλαμάτας. Παρά την διαρκή αύξηση των μεγεθών τα τελευταία χρόνια, εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από υψηλή εποχικότητα και προβλήματα ποιότητας.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 4^ο : Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ «COSTA NAVARINO»

4.1 ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ

Η επιχείρηση «Costa Navarino» χωροθετείται στον Νομό Μεσσηνίας, στη νοτιοδυτική Πελοπόννησο και συγκεκριμένα βρίσκεται στην Δημοτική Ενότητα Γαργαλιάνων του Δήμου Τριφυλίας ο οποίος συστάθηκε με το Πρόγραμμα Καλλικράτης με την συνένωση των προϋπαρχόντων δήμων Αετού, Αυλώνος, Γαργαλιάνων, Κυπαρισσίας, Φιλιατρών και της κοινότητας Τριπύλας.

Η ακτογραμμή του Νομού Μεσσηνίας εκτείνεται σε μήκος 250 χιλιόμετρα, αποτελώντας το 21% της συνολικής ακτογραμμής της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Από το συνολικό μήκος ακτογραμμής του Νομού Μεσσηνίας, μόνο το μισό περίπου είναι κατάλληλο για κολύμβηση λόγω της δυσπρόσιτης μορφολογίας του.

Το κλίμα του νομού είναι θαλάσσιο μεσογειακό, με ήπιο τον χειμώνα και δροσερό το καλοκαίρι, ενώ διαφοροποιείται μεταξύ παράκτιων, ορεινών και πεδινών περιοχών. Η μέση ετήσια θερμοκρασία είναι 22,4°C. Γενικότερα, σύμφωνα με εμπειρογνώμονες μετεωρολόγους, το κλίμα του Ιουνίου είναι από τα πλέον προνομιούχα κλίματα και γι' αυτό ο νομός χαρακτηρίζεται και ως Ανατολική Ριβιέρα.

Η έκταση του Δήμου Τριφυλίας είναι 612,1 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ο πληθυσμός του είναι 28.518 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Έδρα του δήμου έχει οριστεί πόλη της Κυπαρισσίας και σημειώνεται ότι ο δήμος αντιστοιχεί στο μεγαλύτερο τμήμα της παλαιότερης Επαρχίας Τριφυλίας (DIMOSTRIFYLIAS. Πρόσβαση την 05/09/2014).

Το εν λόγω τουριστικό συγκρότημα εκτάσεως δέκα χιλιάδων (10.000) στρεμμάτων, εδρεύει σε ένα από τα πιο μαγευτικά παραθαλάσσια τοπία της Μεσογείου, με 4.500 χιλιάδες χρόνια πλούτο ιστορίας που περιλαμβάνουν, επιβλητικά παλάτια, θολωτούς μυκηναϊκούς τάφους, αριστουργηματικούς ναούς της κλασικής εποχής, βυζαντινές εκκλησίες και μεσαιωνικά κάστρα. Ένας ιστορικός πλούτος που έγινε ιδέα και ψυχή για τους κατοίκους στην δυτική Μεσσηνία, που αγωνίζονται με τρόπο μοναδικό, δίνοντας

όλοι μαζί πνοή στον τόπο τους, με αποκορύφωμα την ανωτέρω κορυφαία τουριστική επιχείρηση διεθνώς. Εξάλλου η Μεσσηνία εκτός από την ομορφιά που διαθέτει και την γαλήνη του φυσικού της τοπίου, οι κάτοικοί της σε υποδέχονται πάντα με χαμόγελο και απεριόριστη φιλοξενία όπως άλλωστε παραδέχονται οι χιλιάδες επισκέπτες της κάθε χρόνο.

Η πρόσβαση στην «Costa Navarino» είναι εύκολη οδικώς από την Αθήνα, η οποία απέχει διακόσια εβδομήντα χιλιόμετρα (σε χρόνο δύο ώρες περίπου) και ο Κρατικός Αερολιμένας Καλαμάτας με την ονομασία «Καπετάν Βασίλης Κωνσταντακόπουλος» ο οποίος πλέον διαθέτει απευθείας πτήσεις από και προς όλη την Ευρώπη, απέχει μόλις σαράντα χιλιόμετρα από την επιχείρηση, κάνοντας έτσι την επίσκεψη στην «Costa Navarino» ακόμα πιο δελεαστική. Άξιο αναφοράς επίσης είναι και το λιμάνι της Καλαμάτας στο οποίο προσαράζουν καθημερινώς, ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες, μεγάλου μεγέθους κρουαζιερόπλοια από όλη την υφήλιο, διοχετεύοντας έτσι την Μεσσηνιακή γη με ντόπιους αλλά και ξένους επισκέπτες.

4.2 Ο ΙΔΡΥΤΗΣ «ΚΑΠΕΤΑΝ ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ»

Η «Costa Navarino» είναι αποτέλεσμα ενός ανθρώπου που το όραμα του έγινε πραγματικότητα, του «Καπετάν Βασίλη Κωνσταντακόπουλου», που πάλεψε για δεκαετίες με την γραφειοκρατία για να αναδείξει την γενέτειρά του, την Μεσσηνία, σε κορυφαίο διεθνή τουριστικό προορισμό. Πρόκειται για μία κορυφαία επιχείρηση, η οποία διακρίνεται για την προσφορά της στον επισκέπτη, την περιβαλλοντική της συνείδηση αλλά και το εργασιακό της περιβάλλον.

Μετά από μία άκρως πετυχημένη πορεία στον χώρο της ναυτιλίας θέλησε να προσφέρει στον τόπο του και κατάφερε όχι μόνο να δημιουργήσει ένα ξενοδοχείο κόσμημα αλλά και να δώσει δουλειά και κίνητρο σε εκατοντάδες συμπατριώτες του να επιστρέψουν και να αναδείξουν όλοι μαζί την περιοχή. Κατόρθωσε να μεταφέρει το όραμά του ακόμα και στις μελλοντικές γενιές που δεν πρόλαβαν να τον γνωρίσουν από κοντά, ένα όραμα το οποίο ενστερνίστηκαν και ακολουθούν οι διάδοχοί του. Είναι χαρακτηριστική εξάλλου η δήλωση του γιού του Καπετάν Βασίλη, Αχιλλέα Κωνσταντακόπουλου, πως «ο πατέρας μας θα είναι πάντα ο εμπνευστής μας» ο οποίος

απέδειξε ότι 1^{ov}) αν κάτι μπορείς να το ονειρευτείς τότε μπορείς και να το κάνεις και 2^{ov}) όταν μεγαλώνει η θέληση μικραίνουν οι δυσκολίες. Με άλλα λόγια το μεγάλο πάθος έχει πάντα σαν αποτέλεσμα μεγάλα επιτεύγματα (Δημητρίου, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).¹

Πριν από 15 χρόνια περίπου, όλη η έκταση που τώρα έχει κατασκευαστεί η επιχείρηση ήταν ένα μεγάλο ακαλλιέργητο κομμάτι το οποίο περιείχε λίγα ελαιόδεντρα. Όταν άρχιζαν να έρχονται τα πρώτα σχέδια σχετικά με το πώς θα κατασκευαστεί η επιχείρηση, πώς θα αντιμετωπιστούν τα προβλήματα και πώς θα αγοραστούν τα απαιτούμενα κτήματα, ο «Καπετάν Βασίλης» ήταν παρών με όλα τα επιστημονικά στελέχη που διέθετε. Το μεγάλο πρόβλημα ήταν ότι είχε να κάνει με ανθρώπους οι οποίοι δεν συμφωνούσαν όλοι με την ιδέα της κατασκευής του ξενοδοχείου είτε για λόγους τιμής, είτε για λόγους συναισθηματικούς, οικονομικούς κ.α. Με την υπομονή και επιμονή του το αποτέλεσμα ήταν να είναι η πρώτη φορά που οριοθετήθηκε στην Χώρα μας περιοχή ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης, με σεβασμό στο περιβάλλον και την ιστορία. Αυτό έγινε στην Μεσσηνία το 2001 και ο «Καπετάν Βασίλης» δεν σταμάτησε από τότε σε κανένα γραφειοκρατικό εμπόδιο. (Παναγέας, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).²

4.3 ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ «COSTA NAVARINO»

Η επένδυση αυτή θεωρείται ότι αποτελεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα της νέας τάσης τουριστικών επενδύσεων, οι οποίες χωροθετούνται σε περιοχές με ιδιαίτερη

¹ Εν ολίγοις και όσον αφορά την ζωή του ιδρυτή της Costa Navarino «Καπετάν Βασίλη Κωνσταντακόπουλου», γεννήθηκε στο Διαβολίτσι της Μεσσηνίας το 1935 από φτωχή οικογένεια και από μικρός ήρθε στην Αθήνα μες στην ανέχεια κάνοντας διάφορες δουλειές για τον βιοπορισμό του όπως το να μοιράζει γάλα στις γειτονιές, να εργάζεται σε βιοτεχνία κουμπιών κ.α. Όμως, ένα ανήσυχο και δραστήριο πνεύμα όπως αυτό που διέθετε αλλά και η αγάπη του για την θάλασσα δεν τον άφηναν να συμβιβαστεί με αυτά τα επαγγέλματα τα οποία δεν χωρούσαν τα μεγάλα όνειρα που είχε. Μπάρκαρε για πρώτη φορά το 1953 και μόλις στα 27 του χρόνια απέκτησε το πρώτο του φορτηγό πλοίο το οποίο αγόρασε με δάνειο και λίγα χρόνια αργότερα παντρεύτηκε και ίδρυσε την ναυτιλιακή εταιρεία «Costa Mare» με την ίδια αγάπη για τον τόπο. Παρόλο που αναγνωρίστηκε από την Lloyds ως «κυρίαρχος των θαλασσών» ποτέ του δεν σταμάτησε να κάνει τα όνειρα που έκανε μικρός και με την πηγαία ανθρωπιά που διέθετε κέρδιζε το πιο ζεστό χειροκρότημα σε κάθε εκδήλωση. «Το έργο αυτό το αξίζει ο κόσμος, το αξίζει ο τόπος της Μεσσηνίας» είχε δηλώσει την 23-03-2010 κατά την ομιλία του στο αίθουσα του Δημαρχείου Καλαμάτας (Παναγέας, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).

² Όπως έλεγε στα παιδιά του «όποιος έχει πόρους και παράλληλα μπορεί να ονειρεύεται, οφείλει να δημιουργεί».

πολιτισμική και φυσική αξία και έχουν αιχμές τα γήπεδα γκολφ, την αγορά παραθεριστικής κατοικίας και συμπληρωματικές υπηρεσίες τα συνεδριακά και ιατρικά κέντρα, τις αθλητικές δραστηριότητες, τις θαλασσοθεραπείες και άλλα που αποτελούν μέρος της εργασίας πιο κάτω.

Είναι μία επιχείρηση η οποία συνδυάζει την αειφορία με την αξιοποίηση περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων. Πρόκειται για έναν ολοκληρωμένο ποιοτικό τουριστικό προορισμό υψηλών προδιαγραφών στην Ελλάδα με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον, που συμβάλλει στην καθιέρωση της Μεσσηνίας ως τουριστικής περιοχής υψηλής ποιότητας και παγκοσμίου φήμης. Περιλαμβάνει διαφορετικές τοποθεσίες, με πολυτελείς εγκαταστάσεις και κατοικίες, συνεδριακά κέντρα, spa διεθνών προδιαγραφών, signature γήπεδα γκολφ καθώς και ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων και μοναδικών εμπειριών για όλες τις ηλικίες. Η αρμονική συνύπαρξη με το περιβάλλον είναι ο ισχυρός πυλώνας των υπαίθριων δραστηριοτήτων που προγραμματίζονται εντός και εκτός ξενοδοχείου. Κατά την παραμονή του επισκέπτη στην «Costa Navarino» προσφέρεται από ποδηλασία και ορειβασία έως και φιλοσοφικοί περίπατοι εμπνευσμένοι από τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους, ειδυλλιακές διαδρομές παρέα με καθηγητές πανεπιστημίου κ.α. Η διακριτική πολυτέλεια της φιλοξενίας, οι αυθεντικές εμπειρίες και οι αθλητικές δραστηριότητες εναρμονίζονται με το πολυποίκιλο περιβάλλον της Μεσσηνίας και την πολυετή ιστορική κληρονομιά.

Η φιλοσοφία της είναι ο σεβασμός για το περιβάλλον, τις παραδόσεις και την τοπική κοινωνία καθώς και η διαφύλαξη και ανάδειξη της περιοχής, τόσο σε επίπεδο τοπίου όσο και πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς. Το όραμά της συνεχίζει να είναι ακριβώς το ίδιο με αυτό του ιδρυτή της, δηλαδή να καθιερωθεί η Μεσσηνία ως τουριστική περιοχή υψηλής ποιότητας και παγκοσμίου φήμης και η ανάδειξη της Μεσσηνίας σε νέο διεθνή, ποιοτικό τουριστικό προορισμό σε ένα από τα πιο μαγευτικά παραθαλάσσια τοπία της Μεσογείου (COSTANAVARINO. Πρόσβαση την 04/09/2014).

4.4 ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Η περιοχή της Μεσσηνίας στην οποία βρίσκεται η επιχείρηση είναι πλούσια σε παράδοση και ιστορία τόσο της σύγχρονης όσο και της αρχαίας εποχής που πάει πίσω ακόμα και 4.500 χιλιάδες χρόνια.

Η Μεσσηνία όπως ανέδειξαν οι διάφορες έρευνες που έχουν διεξαχθεί κατά καιρούς, είναι πολύ πλούσια σε αρχαιολογικά λείψανα και σημαντικά ευρήματα από την προϊστορική – κλασσική – ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή.

Το συμπέρασμα και το αίσθημα αυτό είναι εμφανές σε οποιονδήποτε επισκέπτη του Νομού Μεσσηνίας θα ξεναγηθεί σε επιβλητικά παλάτια (π.χ. Παλάτι του Νέστορος), θολωτούς μυκηναϊκούς τάφους, μεσαιωνικά κάστρα (π.χ. Κάστρο της Μεθώνης), ναούς κλασσικής εποχής και πολλούς βυζαντινούς εκκλησιαστικούς ναούς.

Στην περιοχή συνέβησαν σημαντικά ιστορικά γεγονότα που σημάδεψαν την νεότερη ιστορία του έθνους μας και σηματοδότησαν την ανεξαρτησία της Ελλάδας, όπως η ναυμαχία του Ναβαρίνου στις 18-20 Οκτωβρίου 1827 στην οποία 27 πολεμικά πλοία των Άγγλων, Γάλλων και Ρώσων συμμάχων υπερίσχυσαν του Τουρκοαιγυπτιακού στόλου με 89 πλοία. Στο Ναβαρίνο όμως είχε γίνει και άλλη μία σημαντική μάχη το 425 π.χ. όταν οι Αθηναίοι νίκησαν τους Σπαρτιάτες.

Το πλέον αξιόλογο μνημείο όμως που διατηρείται σε αρκετά καλή κατάσταση και είναι ήδη διαμορφωμένος αρχαιολογικός χώρος, είναι το προαναφερθέν «Παλάτι του Νέστορος». Πρόκειται για ένα μεγάλο κτηριακό συγκρότημα με δεκάδες δωμάτια διάφορων χρήσεων, μέσα στο οποίο βρέθηκαν εξαιρετικά ευρήματα (έργα τέχνης καθώς και αντικείμενα καθημερινής χρήσης), που εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Χώρας. Εξάλλου δεν είναι τυχαίο όπως θα αναφερθεί και παρακάτω ότι η «Costa Navarino» εμπνεύστηκε από τον ανωτέρω αρχαιολογικό χώρο για τον σχεδιασμό των κτηριακών εγκαταστάσεών της.

Έχοντας ως φιλοσοφία της τη διαφύλαξη και ανάδειξη της περιοχής τόσο σε επίπεδο τοπίου όσο και πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς, η εικαστική ταυτότητα της «Costa Navarino», δεν θα μπορούσε να μην εμπνέεται από την ιστορία της Μεσσηνίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι κύρια πηγή έμπνευσης για τα λογότυπα και τα γραφικά της αποτέλεσε η Γραμμική Β'. Αναζητώντας τα εικαστικά στοιχεία που θα την κάνουν να ξεχωρίζει, βρήκε στο Παλάτι του Νέστορα έναν πλούτο από διαφορετικά μοτίβα, κλασικά αλλά και σύγχρονα, ιδιαίτερα και διαχρονικά, που εμφανίζονται τόσο στο δάπεδό της όσο και σε τοιχογραφίες της αλλά και αντικείμενα που διεσώθησαν από τη Μυκηναϊκή εποχή. Τα χρώματα των κτηρίων της είναι αυτά που βρίσκονται στην

ευρύτερη περιοχή της Μεσσηνίας, όπως το καφέ της άμμου, το λαδί της ελιάς και φυσικά το μπλε που χαρακτηρίζει ολόκληρη την Ελλάδα (Παναγέας, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).

Η «Costa Navarino» έχει προγραμματίσει για τους επισκέπτες που επιθυμούν, να μεταφέρονται στον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Μεσσήνης και να συμμετέχουν μαζί με τους εκεί αρχαιολόγους στην εμπειρία – βίωμα της ανασκαφής, αναστήλωσης και συντήρησης. Η πρωτοβουλία αυτή της «Costa Navarino» αναδεικνύει την ιστορία και την Μεσσηνία. (Θέμελης, προσωπική συνέντευξη, 25/07/2014).

Όπως προαναφέρθηκε, βασικό μέλημα της «Costa Navarino» είναι να κρατήσει την παράδοση ζωντανή προκειμένου διαδοθεί από γενιά σε γενιά, καθόσον σημαντικό πόλο έλξης για τη Μεσσηνία αποτελεί η ιστορία και οι παραδόσεις της που έχουν διατηρηθεί στους αιώνες. Τα ιδρυτικά στελέχη της αντιλήφθηκαν εξ αρχής ότι όποια κι αν είναι η ομορφιά του φυσικού τοπίου, ο πόλος έλξης της Μεσσηνίας βρίσκεται στην ιστορία και τις παραδόσεις που έχουν διατηρηθεί στο πέρασμα των αιώνων. Για τον λόγο αυτό υποστηρίζονται πολλές τοπικές οργανώσεις, φεστιβάλ και δραστηριότητες που αναδεικνύουν το μεσσηνιακό πολιτισμό όπως, την κουζίνα, το κρασί, την μουσική, το χορό, τις τέχνες, την ποίηση, τη λογοτεχνία, και την αρχιτεκτονική. Οι επισκέπτες καλούνται να ανακαλύψουν την ομορφιά και τον πολιτισμό της Μεσσηνίας και να συμμετέχουν σε παραδοσιακές δραστηριότητες, από το ψάρεμα μέχρι την τέχνη της παρασκευής ελαιόλαδου και κρασιού. Άξιο αναφοράς είναι η στήριξη του ιδρύματος "Δρόμοι της Ελιάς". Ένα ίδρυμα που δημιουργεί διαδρομές πολιτισμού και διαλόγου με αφορμή την ελιά και έχει σαν στόχο να γεφυρώσει την Μεσσηνία, την Ελλάδα και τη Μεσόγειο και να επεκταθεί σε όλες τις χώρες του κόσμου για να μεταφέρει τα μηνύματα της ελιάς και την επιθυμία για επικοινωνία, συνεργασία και ειρηνική συνύπαρξη (Παρασκευούδης, προσωπική συνέντευξη, 04/09/2014).

4.5 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Στην «Costa Navarino» η τουριστική ανάπτυξη βασίζεται σε αυστηρούς κανόνες περιβαλλοντικής προστασίας και διαχείρισης, αναγνωρίζοντας τη σημαντική συμβολή του φυσικού περιβάλλοντος στη διαμόρφωση τουριστικού προϊόντος υψηλής ποιότητας.

Στο πλαίσιο αυτό ακολουθήθηκαν αυστηροί κανόνες σε όλα τα στάδια ανάπτυξης του έργου και εξακολουθούν να τηρούνται έως την σήμερα. Αντιπροσωπευτικό των προαναφερομένων είναι το γεγονός ότι πάνω από 90% της συνολικής επιφάνειας του συγκροτήματος παραμένει ακάλυπτο με κύρια χρήση το φυσικό ή το οργανωμένο πράσινο, διαφυλάσσοντας το χαρακτήρα και τη φυσική ομορφιά της περιοχής (Παρασκευούδης, προσωπική συνέντευξη, 04/09/2014).

Η επιχείρηση σχεδιάστηκε με βάση τις αρχές της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής. Οι εγκαταστάσεις της βρίσκονται σε συμφωνία με τα μορφολογικά πρότυπα και την κλίμακα της τοπικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, διασφαλίζοντας την ήπια προσαρμογή στο τοπίο και την απρόσκοπτη θέα του ορίζοντα και των κορυφογραμμών. Στο πλαίσιο αυτό κατασκευάστηκαν στέγες «ανοικτού τύπου», αναπτύχθηκαν περισσότερα από 5.000 τ.μ. φυτεμένα δώματα, δημιουργήθηκαν υδάτινες επιφάνειες σε αυτά, βελτιστοποιήθηκε φυσικός φωτισμός, χρησιμοποιείται κατάλληλη θερμομόνωση, μειώνοντας έτσι τις θερμικές απώλειες κλπ. Γενικότερα, ο σχεδιασμός και προσανατολισμός των κτηρίων βελτιστοποιεί τη χρήση των φυσικών πόρων, οδηγώντας σε συνολική μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης (Παναγέας, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).

Σε μία προσπάθεια να διατηρηθεί αναλλοίωτη η φυσιογνωμία του τοπίου της περιοχής, παράλληλα με την κατασκευή των εγκαταστάσεων της «Costa Navarino», υλοποιήθηκε το μεγαλύτερο πρόγραμμα μεταφύτευσης δέντρων στην Ευρώπη. Με το ξεκίνημα των κατασκευών και προκειμένου να μην χαθεί η φυσιογνωμία της περιοχής, τα ελαιόδεντρα και τα οπωροφόρα δέντρα που υπήρχαν επί πολλά χρόνια στην περιοχή του εργοταξίου μεταφέρθηκαν σε ειδικά σχεδιασμένο χώρο προσωρινής τοποθέτησης. Με την ολοκλήρωση των εργασιών, τα δέντρα επιστράφηκαν και μεταφυτεύτηκαν στην θέση που υπάρχουν σήμερα εντός της επιχείρησης. Μεταφυτεύτηκαν 6000 περίπου ελαιόδεντρα τα οποία δεν πετάχτηκε ούτε ένα όταν εκριζώθηκαν αλλά αντιθέτως όλα βρήκαν την θέση τους μέσα στην επιχείρηση. Είναι χαρακτηριστικό ότι το σύνολο των οικοδομημάτων της «Costa Navarino» καλύπτει το 7%-8% της έκτασης και όλη η υπόλοιπη έκταση αποτελείται από πράσινο στο οποίο έχουν φυτευτεί γύρω στο μισό εκατομμύριο φυτά. (Παναγέας, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).

Το Bert Bolin Centre for Climate Research του Πανεπιστημίου της Στοκχόλμης, το οποίο συνεργάστηκε για πρώτη φορά με ιδιωτική εταιρεία, ο Τομέας Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος του Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών και η «Costa Navarino» έχουν υπογράψει τριμερή συμφωνία με αποτέλεσμα να έχει δημιουργηθεί και να λειτουργεί για πρώτη φορά στην Ελλάδα εντός της επιχείρησης ένα πρότυπο περιβαλλοντολογικό ερευνητικό κέντρο που ονομάζεται «Navarino Environmental Observatory» (N.E.O.) και το οποίο εξειδικεύεται στη μελέτη της κλιματικής αλλαγής και στις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει στο φυσικό περιβάλλον και στις ανθρώπινες δραστηριότητες στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου. Σε συνδυασμό με το υπάρχον εντυπωσιακό περιβαλλοντικό πάρκο «Navarino Natura Hall», τον φωτοβολταϊκό σταθμό συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 12 MWp και το γεωθερμικό σύστημα κάτω από τα γήπεδα γκολφ με σωλήνες μήκους 123 χιλιομέτρων, η επιχείρηση έχει κάνει μεγάλα βήματα σε παγκόσμιο επίπεδο όσον αφορά την μελέτη και την προστασία του περιβάλλοντος και αποδεικνύει περίτρανα ότι δεν είναι απλός χορηγός στην έρευνα αλλά συμμετέχει σε αυτήν και ενδιαφέρεται εμπράκτως (Μανέας, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).

Η Μεσσηνία είναι μία από τις περιοχές της Ευρώπης με τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα και πολύ σημαντικούς οικότοπους. Για τον λόγο αυτό η «Costa Navarino» με τις περιβαλλοντικές της δράσεις αλλά και τις συνεργασίες που αναπτύσσει σε τοπικό και διεθνές επίπεδο, συμβάλλει αποφασιστικά στην προστασία και ανάδειξη της βιοποικιλότητας και των σημαντικών και σπάνιων ειδών ζώων και φυτών της Μεσσηνίας (COSTANAVARINO. Πρόσβαση την 04/09/2014).

Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας συνεργάζεται με τον σύλλογο «ΑΡΧΕΛΩΝ» για την παρακολούθηση και προστασία της θαλάσσιας χελώνας Caretta-Caretta προβαίνοντας σε αξιοσημείωτες δράσεις. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο φωτισμός της επιχείρησης κατά την διάρκεια της νύχτας καθώς και το ύψος της βλάστησης περιμετρικά αυτής είναι με τέτοιο τρόπο με γνώμονα της προστασία της χελώνας Caretta-Caretta (COSTANAVARINO. Πρόσβαση την 04/09/2014).

Ο υγροβιότοπος της Γιάλοβας ο οποίος βρίσκεται στον Δήμο Πύλου-Νέστορος, λίγα χιλιόμετρα μακριά από την επιχείρηση, αποτελεί καταφύγιο για 271 διαφορετικά είδη

πουλιών, πολλά από τα οποία είναι σπάνια και προστατευόμενα. Πρόκειται για τον τελευταίο ευρωπαϊκό σταθμό των αποδημητικών πουλιών προς την Αφρική και έχει γίνει αγαπημένος προορισμός πολλών επισκεπτών. Για αυτό το λόγο η «Costa Navarino» χρηματοδοτεί ένα εκτεταμένο ερευνητικό πρόγραμμα για τον υγροβιότοπο που περιλαμβάνει παρατήρηση και καταγραφή της ορνιθοπανίδας καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, καθώς και σχεδιασμό και υλοποίηση στρατηγικής για την προστασία τους. Το πρόγραμμα αυτό υλοποιείται από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (COSTANAVARINO. Πρόσβαση την 04/09/2014).

Επίσης οι αρδευτικές ανάγκες της «Costa Navarino» δεν θα μπορούσαν να καλυφθούν με τρόπο που να προσβάλλει το περιβάλλον καθόσον είναι πιστή στην δέσμευση της αειφόρου ανάπτυξης της περιοχής, όπως προαναφέρθηκε στην εισαγωγή της παρούσας εργασίας. Για αυτό το λόγο οι αρδευτικές ανάγκες της, συμπεριλαμβανομένων και των γηπέδων γκολφ, καλύπτονται από δύο λιμνοδεξαμενές συνολικής χωρητικότητας 700.000 κυβικών μέτρων, που σχεδιάστηκαν και κατασκευάστηκαν ειδικά για το σκοπό αυτό. Οι λιμνοδεξαμενές, πλήρως ενταγμένες στο φυσικό τοπίο, γεμίζουν κατά τη χειμερινή περίοδο αξιοποιώντας ελάχιστη ποσότητα (περίπου 2%) της πλεονάζουσας επιφανειακής απορροής των τοπικών ποταμών, πριν αυτοί εκβάλουν στη θάλασσα. Το νερό αυτό, μαζί με το ανακυκλωμένο νερό από τις εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού της, καλύπτει πλήρως τις αρδευτικές ανάγκες της για ολόκληρο το έτος. Με στόχο επίσης τη μείωση της κατανάλωσης, η ποιότητα και η ποσότητα του υπόγειου και επιφανειακού νερού, παρακολουθείται συνεχώς, χρησιμοποιώντας την πιο σύγχρονη τεχνολογία. (COSTANAVARINO. Πρόσβαση την 04/09/2014).

Τέλος το σύστημα διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων της «Costa Navarino» βασίζεται στην μείωση, στην επαναχρησιμοποίηση και στην ανακύκλωση. Σε όλες τις εγκαταστάσεις της, εφαρμόζεται ένα εκτενές πρόγραμμα ανακύκλωσης για χαρτί, πλαστικό, γυαλί, χρησιμοποιημένο λάδι, μπαταρίες, ηλεκτρικές συσκευές και οργανικά κατάλοιπα, μειώνοντας σημαντικά τον όγκο των απορριμμάτων που καταλήγουν σε επιφανειακή απόθεση. Το σύστημα διαχείρισης αποβλήτων επίσης περιλαμβάνει και τη

λειτουργία βιολογικού καθαρισμού εντός της μελετηθείσας επιχείρησης (COSTANAVARINO. Πρόσβαση την 04/09/2014).

4.6 ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Εξαιτίας της επιχείρησης «Costa Navarino» έχουν δρομολογηθεί από το Κράτος τα ακόλουθα έργα σε οδικούς άξονες και στις μεταφορές, που διευκολύνουν την πρόσβαση συμβάλλοντας στην περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη της περιοχής και αφορούν:

- Επέκταση της Ιόνιας Οδού μέχρι Καλό Νερό – Τσακώνα.
- Ολοκλήρωση του οδικού άξονα Κυπαρισσίας – Τραγάνας.

Βέβαια πέρα από τα ανωτέρω έργα, αξιοσημείωτα μεγάλα έργα τα οποία έχουν ήδη ολοκληρωθεί, δίνοντας μεγάλη πνοή στην τοπική και μη κοινωνία είναι ο αυτοκινητόδρομος Αθήνας – Κορίνθου – Τρίπολης – Καλαμάτας και ο εκσυγχρονισμός του Κρατικού Αερολιμένα Καλαμάτας «Καπετάν Βασίλης Κωνσταντακόπουλος» στον οποίο υπάρχουν πλέον απευθείας πτήσεις από και προς όλη την Ευρώπη. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του γιού του Καπετάν Βασίλη, Αχιλλέα, ο οποίος όταν είχε προτείνει να μπουν καινούριες αεροπορικές γραμμές στο αεροδρόμιο της Καλαμάτας τόνισε ότι δεσμεύεται αν σε περίπτωση δημιουργούταν οικονομική ζημία θα την κάλυπτε η επιχείρηση. Αυτή η ζημία φυσικά δεν ήρθε αφού έχει επιτευχθεί πλέον το ακριβώς αντίθετο, κάνοντας την Μεσσηνία διεθνή προορισμό με χιλιάδες επισκέπτες όχι μόνο για την εντυπωσιακή «Costa Navarino» αλλά και για την αυθεντική γεύση Ελλάδας που απολαμβάνουν μέσα αλλά και έξω από το ξενοδοχείο με τους τοπικούς επιχειρηματίες να δίνουν τον καλύτερό τους εαυτό (Μάλαμας, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).

Για την επίτευξη του σκοπού της συνεχούς εκπαίδευσης και της διευρυμένης πρόσβασης στη γνώση από όλους, η «Costa Navarino» συνεργάζεται με ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Ελλάδα και σε όλο τον κόσμο ενώ παράλληλα είναι οικονομικός χορηγός προγράμματος υποτροφιών για τους σπουδαστές της Μεσσηνίας. Οι κυριότερες δραστηριότητές της στον τομέα της εκπαίδευσης είναι:

- Ίδρυση τμήματος Θαλάσσιας Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

- Ίδρυση νέας πτέρυγας στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου με την ονομασία «Καπετάν Βασίλης Κωνσταντακόπουλος.»
- Ίδρυση Ινστιτούτου τουριστικής εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης στη Μεσσηνία, σε συνεργασία με το Εμπορικό Επιμελητήριο (Μιχαλούδης, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).

Η «Costa Navarino» επενδύει στα παιδιά όχι μόνο με στήριξη στις σπουδές τους αλλά και με υποτροφίες στο άθλημα του γκολφ. Άθλημα με τρείς χιλιάδες γήπεδα στην Αγγλία και μόλις οκτώ στην Ελλάδα εκ των οποίων τα δύο στην «Costa Navarino» που αναδεικνύουν καθημερινώς όλη την περιοχή της Μεσσηνίας. Μεταξύ των πολλών πλεονεκτημάτων που κάνουν την επιχείρηση να ξεχωρίζει είναι και τα γήπεδα γκολφ τα οποία σχεδιάστηκαν από πρωταθλητές του είδους και διακρίνονται όχι μόνο για την εντυπωσιακή θέα στην θάλασσα, αλλά και για την μοναδική εμπειρία παιχνιδιού που προσφέρουν με διαδρομές δίπλα στην αμμόδη ακτή και μέσα από έναν μεσσηνιακό αντιπροσωπευτικό περίγυρο μεταξύ ελαιοδέντρων και λεμονοδένδρων. Δεν είναι όμως μόνο η ομορφιά του τοπίου και των εγκαταστάσεων αλλά και η συλλογική προσπάθεια που απέφερε αυτό το αποτέλεσμα. Λόγω των υψηλών προδιαγραφών των εγκαταστάσεων, τα παιδιά είναι ενθουσιασμένα καθόσον όποιος Μεσσήνιος επιθυμεί μπορεί να στείλει τα παιδιά του στην ακαδημία γκολφ της «Costa Navarino» η οποία κάθε χρόνο δίνει δέκα υποτροφίες. Το άθλημα του γκολφ δίνει αξίες στα παιδιά όπως είναι η συγκέντρωση, η πειθαρχία, η αίσθηση ελευθερίας, η αυτοσυγκράτηση, η ευγένεια και οι τρόποι καλής συμπεριφοράς γενικότερα. Ένα από τα μεγάλα όνειρα του ιδρυτή εξάλλου ήταν να αναδειχτούν νέα μεγάλα ταλέντα από την περιοχή καθώς πίστευε ότι αυτά με την σειρά τους δεν θα διέπρεπαν μόνο σε ένα άθλημα αλλά στην ζωή γενικότερα. Αξιοσημείωτη είναι η συνεργασία της επιχείρησης και με την Εθνική Ολυμπιακή Ακαδημία και οι νέες εκθέσεις που διοργανώνονται για την Ολυμπιακή Ιδέα. Επίσης το άνοιγμα των γηπέδων γκολφ και για παιδιά κάθε ηλικίας για την Ολυμπιακή Ημέρα, με το Ολυμπιακό Πνεύμα να χαράζει έτσι άλλη μία διαδρομή στην Πελοπόννησο. (Κρητικός, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).

Επιπλέον η «Costa Navarino» έχει γίνει σημαντικός προορισμός και προσφέρεται για εκπαιδευτική εκδρομή μικρών μαθητών. Στηρίζει εκπαιδευτικό πρόγραμμα για

παιδιά, σε συνεργασία με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, για τη μελέτη της λιμνοθάλασσας της Γιάλοβας και των οικοτόπων της, σύμφωνα με το οποίο οι μαθητές των σχολείων που θα συμμετέχουν θα κάνουν χρήση οπτικο-ακουστικών μέσων και ειδικά σχεδιασμένων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων καθώς και ξεναγήσεις στη ανωτέρω λιμνοθάλασσα (COSTANAVARINO. Πρόσβαση την 04/09/2014).

Με το «Navarino Natura Hall» που διαθέτει εντός των εγκαταστάσεών της, έναν άλλον μοναδικό στην Ελλάδα διαδραστικό χώρο για το περιβάλλον με ξεχωριστές στιγμές για επισκέπτες κάθε ηλικίας, ο στόχος δεν είναι μόνο οι επισκέπτες του ξενοδοχείου αλλά ιδιαίτερα οι μαθητές να μάθουν για την Μεσσηνιακή φύση. Μπαίνουν στον ρόλο των μικρών εξερευνητών για να ανακαλύψουν όλες τις ιδιαιτερότητες της Μεσσηνίας. Ταξιδεύουν στο παρελθόν με το περιβαλλοντικό παρατηρητήριο που υπάρχει εντός αυτού έως και δέκα χιλιάδες χρόνια πριν και εν συνεχεία επιστρέφουν στο μέλλον (Σταυριανόπουλος, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).

Ο προαναφερθής στην παρούσα εργασία Σταθμός «Navarino Environmental Observatory» είναι κάτι που λειτουργεί για πρώτη φορά στην Ελλάδα και ο κόσμος ενθουσιάζεται τόσο κατά την διάρκεια της επίσκεψής του εκεί όσο και όταν ανακαλύπτει το τι μπορεί να κάνει με αφετηρία τον Σταθμό αυτό. Πέρα από τον εκπαιδευτικό της χαρακτήρα, η επίσκεψη των παιδιών στο Σταθμό αυτό προσφέρει διασκέδαση και ψυχαγωγία. Συμπληρώνει σημαντικά κενά στα παιδιά τα οποία η σχολική πραγματικότητα από μόνη της, με τα μέσα και το προσωπικό που διαθέτει δεν μπορεί να προσφέρει. Δεν είναι τυχαίο εξάλλου ότι οι εντυπώσεις των μαθητών μετά την επίσκεψή τους είναι άκρως θετικές. Σύμφωνα με δηλώσεις τους, οι εικόνες, αυτά που έζησαν αλλά και έμαθαν, θα τους μείνουν αποτυπωμένα σε όλη τους την ζωή (Μανέας, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).

Στην «Costa Navarino» ένας επιπλέον στόχος είναι η προώθηση των τοπικών προϊόντων και παραγωγών, με την υποστήριξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων έτσι ώστε να επιτευχθούν υψηλές προδιαγραφές για τις επιχειρήσεις τους. Η συμβολή της «Costa Navarino» στην στήριξη και προώθηση όλων των Μεσσηνιακών προϊόντων εντός και εκτός συνόρων είναι τεράστια. Συγκεκριμένα, προσφέρει στους ντόπιους παραγωγούς την δυνατότητα να εισαχθούν στις αγορές του εξωτερικού όπως το Χόνγκ Κόνγκ, Νέα

Υόρκη, Ντουμπάι κ.α. που είναι αρκετά δύσκολο επίτευγμα για μία τοπική επιχείρηση. Βασικοί προϋπόθεση όμως είναι ο ντόπιος επιχειρηματίας να επιδεικνύει επαγγελματισμό, έτσι ώστε και να μην δυσφημιστεί το καλό όνομά του ξενοδοχείου αλλά και να δοθεί το έναυσμα και σε άλλους ντόπιους επιχειρηματίες να υιοθετήσουν τις αντίστοιχες καλές πρακτικές (Γκιώνης, προσωπική συνέντευξη, 25/08/2014).

Αυτό έχει επί πλέον σαν αποτέλεσμα την επιστροφή των νέων στις ρίζες τους και την απασχόλησή τους με την γεωργία και την παραγωγή τοπικών προϊόντων μέσω νέων και εξελιγμένων καλλιεργειών, αφού καθημερινά η ζήτηση αυξάνεται λόγω του ξενοδοχείου. Εξάλλου είναι κοινώς αποδεκτό αυτό που λέγεται ότι για κάθε μία θέση εργασίας εντός της επιχείρησης «Costa Navarino» δημιουργείται άλλη μία εκτός αυτής κάνοντας έτσι την Μεσσηνιακή γη και τα τοπικά προϊόντα της γνωστά σε όλο τον πλανήτη (Γκιώνης, προσωπική συνέντευξη, 25/08/2014). Επίσης, αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι πάνω από το 50% των ποτών και των ειδών διατροφής που χρησιμοποιούνται προέρχονται από τις γύρω περιοχές της επιχείρησης. Συμπερασματικά, προωθούνται τα προϊόντα των μικρών τοπικών επιχειρήσεων, κάνοντάς τα γνωστά σε όλο τον κόσμο, υποστηρίζοντας έτσι την τοπική οικονομία (Μιχαλούδης, προσωπική συνέντευξη, 04/09/2014).

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι στην «Costa Navarino» έχουν δημιουργηθεί περίπου 1.200 θέσεις εργασίας και προσλαμβάνονται άτομα κυρίως από τη Μεσσηνία δίνοντας την ευκαιρία ιδιαίτερα στους νέους να παραμένουν στη γενέτειρά τους. Από το σύνολο των εργαζομένων στην «Costa Navarino» πάνω από το 70% απαρτίζεται από Μεσσήνιους και σύμφωνα με τα στελέχη της επιχείρησης, η «Costa Navarino» δεν είναι απλά ένας χώρος εργασίας αλλά ένα εμπνευσμένο όραμα και μια προσωπική αποστολή για τον καθέναν. Είναι ένας τόπος πραγματοποίησης ονείρων για τους εργαζόμενους μιας και δημιουργούνται καινοτόμες πολιτικές προσέλευσης και επιλογής, εκπαίδευσης, ανάπτυξης και επιβράβευσης τους. Ενισχύεται και καλλιεργείται η ομαδικότητα, σε συνάρτηση πάντα με τις ικανότητες και ανάγκες του κάθε εργαζομένου. Έτσι λοιπόν, με βάση πάντα την αξιοκρατία και τον σεβασμό στους εργαζόμενους, χτίζεται καθημερινά μια απόλυτα ανθρωποκεντρική πραγματικότητα στην «Costa Navarino». Εξάλλου, επιθυμία του ιδρυτή της ήταν να δουλέψουν στην επιχείρηση ντόπιοι, να επαναπατριστούν όσοι είχαν αναζητήσει εργασία σε άλλες

περιοχές, και να γίνει η επιχείρηση πυρήνας ανάπτυξης και απασχόλησης ώστε να νιώθουν όλοι οι ντόπιοι κάτοικοι ότι η περιοχή τους έχει μέλλον³. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν που η «Costa Navarino» ανήκει στις κορυφαίες επιχειρήσεις τουρισμού διεθνώς και έχει διακριθεί και για το καλύτερο εργασιακό περιβάλλον. Επίσης υπάρχουν στο πρόγραμμα επενδύσεις για νέες εκτάσεις, νέες δραστηριότητες και νέα ξενοδοχεία πάντα όμως με την ίδια φιλοσοφία, με το σεβασμό στο περιβάλλον και με τον σεβασμό στην τοπική κοινωνία. Εξάλλου Το όραμα του καπετάν Βασίλη συνεχίζει και εμπνέει και σήμερα ακόμα και αυτούς που δεν το είχαν γνωρίσει (Γκίκα, προσωπική συνέντευξη, 04/09/2014), (Μιχαλούδης, προσωπική συνέντευξη, 04/09/2014).

Με τις υπαίθριες δραστηριότητες που διοργανώνονται καθημερινά από το τμήμα Navarino Outdoors της «Costa Navarino» για τους επισκέπτες της, τους δίνεται η δυνατότητα να ξεφύγουν από την καθημερινότητα λαμβάνοντας μέρος σε διάφορες δραστηριότητες όπως πεζοπορίες, αναρριχήσεις και ποδηλατικές διαδρομές, γνωρίζοντας έτσι νέα πράγματα αλλά κυρίως τις ομορφιές της περιοχής. Παροτρύνονται οι επισκέπτες να βγουν και έξω από την επιχείρηση και να γνωρίσουν μέσα από τις υπαίθριες δραστηριότητες την μαγεία και τις ομορφιές της Μεσσηνιακής γης, η οποία είναι πόλος έλξης όχι μόνο για τους ξένους αλλά και για τους Έλληνες. Υπάρχουν πλέον τέσσερις αναρριχητικές πίστες εκτός της επιχείρησης, γεγονός το οποίο έχει αυξήσει τους επισκέπτες καθώς καταφτάνουν από όλο τον κόσμο αλλά και την Ελλάδα άτομα τα οποία είναι λάτρεις της αναρρίχησης (Μάλαμας, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014). Επιπροσθέτως, οι ποδηλατικές διαδρομές είναι έτσι σχεδιασμένες ώστε να διασχίζουν πάντα ιστορικά σημεία, έτσι ώστε οι ποδηλάτες – επισκέπτες του ξενοδοχείου, να γνωρίσουν την ιστορία και την αξία της περιοχής (Κότσης, προσωπική συνέντευξη, 25/07/2014)⁴.

---

³ Στην προσωπική του επιστολή μάλιστα κατά την έναρξη της επιχείρησης έγραφε σε κάθε έναν εργαζόμενο ξεχωριστά, «Το ότι βρίσκεσαι εδώ οφείλεται κυρίως σε εσένα και στο ότι κάποιοι πίστεψαν στις ικανότητές σου και στην μελλοντική σου εξέλιξη και προκοπή. Εύχομαι όλοι μαζί και ο καθένας ξεχωριστά, από το δικό του μετερίζι να δώσουμε τον καλύτερό μας εαυτό. Ο σεβασμός πρέπει να είναι η σημαία μας, όπως στην ιστορία μας, στην κουλτούρα μας, στο περιβάλλον, στην εργασία μας, στον συνάδελφο, στον πελάτη μας.»

⁴ Είναι χαρακτηριστική η εικόνα κάποιων επισκεπτών που πριν τις ποδηλατικές διαδρομές είναι επιφυλακτικοί ως προς το τι θα αντικρύσουν και πόσο θα καταβληθούν αλλά η διαδρομές τους αποζημιώνουν σε τέτοιο βαθμό ώστε μετά το τέλος των διαδρομών είναι τόσο πολύ χαρούμενοι για τις

Προσφέρεται επίσης η τεχνογνωσία των στελεχών της επιχείρησης στους δήμους της περιοχής της (Δήμο Τριφυλίας και Πύλου-Νέστορος) για την κατασκευή έργων υποδομής όπως δίκτυα ύδρευσης, βελτιώσεις οδικών δικτύων, αναπαλαίωση ιστορικών κτηρίων καθώς και άλλων έργων που έχουν στόχο τη διαφύλαξη και την ανάδειξη της ιστορίας και του πολιτισμού της Μεσσηνίας, καθώς και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής της τοπικής κοινωνίας (Μανέας, προσωπική συνέντευξη, 27/08/2014).

Η πρωτοβουλία της «Costa Navarino» όμως η οποία αξίζει να προβάλλεται και η οποία σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσε να παραβλεφθεί είναι το σημαντικό φιλανθρωπικό έργο της προς της άπορες οικογένειες του Δήμου Τριφυλίας με την ευγενική προσφορά αγάπης στο συσσίτιο της Ιεράς Μητροπόλεως Τριφυλίας και Ολυμπίας. Η άψογη συνεργασία με την προαναφερθείσα Ιερά Μητρόπολη Τριφυλίας και Ολυμπίας είχε σαν αποτέλεσμα το περασμένο έτος, με την βοήθεια τόσο των κληρικών όσο και των κατοίκων των πόλεων του Δήμου Τριφυλίας, οι οποίοι βοήθησαν στην διανομή, να προσφερθούν συνολικά 32.000 μερίδες πλούσιου και ποιοτικού φαγητού σε άτομα της ευρύτερης περιοχής που ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας (Μιχαλούδης, προσωπική συνέντευξη, 04/09/2014).

Τέλος, για την αντιμετώπιση τυχόν πυρκαγιών στην περιοχή, η «Costa Navarino» διαθέτει πυροσβεστικά οχήματα και εξοπλισμό δασοπροστασίας καθώς και δύο λιμνοδεξαμενές για επανατροφοδότηση των ελικοπτέρων της πυροσβεστικής. Επίσης διαθέτει υποδομή για τροφοδότηση νερού των πυροσβεστικών οχημάτων. Ενδεικτική ήταν η συνεισφορά των δύο λιμνοδεξαμενών της κατά τη διάρκεια των καταστροφικών πυρκαγιών στην Πελοπόννησο, το καλοκαίρι του 2007 (COSTANAVARINO. Πρόσβαση την 04/09/2014).

ομορφιές της Μεσσηνίας που αντίκρισαν, σε βαθμό που όσοι δεν είχαν ποδήλατο σκέφτονται να αγοράσουν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 5° : ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ «COSTA NAVARINO»

Οι διεθνείς διακρίσεις και βραβεύσεις της «Costa Navarino» από την εποχή της ίδρυσής της έως και σήμερα είναι πολλές και σημαντικές και αποτελούν την επιβράβευση των ανθρώπων της που κατάφεραν με μεγάλο κόπο και πίστη στο όραμά τους να δημιουργήσουν έναν ποιοτικό τουρισμό με σεβασμό στο περιβάλλον, τους ανθρώπους της Μεσσηνίας και τις παραδόσεις της. Οι διακρίσεις δημιουργούν κίνητρα για περαιτέρω προσπάθεια με στόχο την βελτίωση της επιχείρησης σε όλους τους τομείς.

Παρακάτω θα αναφερθούν συνοπτικά μόνο οι σημαντικότερες διακρίσεις που απέσπασε κατά το έτος 2014, μιας και από την έναρξη της επιχείρησης τον Μάιο του έτους 2010 έως και σήμερα αυτές είναι πάρα πολλές και θα ήταν αδύνατο να αναφερθούν στο σύνολό τους στην παρούσα πτυχιακή εργασία.

1. Την 24^η Απριλίου 2014 στην κινέζικη πόλη Χαϊνάν, η «Costa Navarino» επιβραβεύτηκε μπροστά σε ένα ευρύ κοινό που απαρτιζόταν από σημαντικές εταιρείες στον τομέα του τουρισμού, από εκπροσώπους της Κυβέρνησης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας καθώς και από εκπροσώπους διαφόρων κρατών. Διακρίθηκε σε διεθνές επίπεδο στην κατηγορία «Destination» με το βραβείο «Tourism for Tomorrow Awards» και που διοργανώθηκε από τον διεθνώς αναγνωρισμένο θεσμό «World Travel & Tourism Council». Ξεχώρισε ανάμεσα σε υποψηφιότητες εταιρειών και οργανισμών από 56 χώρες τόσο για την υψηλή ποιότητα των υπηρεσιών που διαθέτει όσο κυρίως για τις πρακτικές που διαθέτει για την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη και τις υποδομές που διαθέτει που διαφυλάσσουν και προβάλλουν τον φυσικό πλούτο της περιοχής (GARGALIANOIONLINE. Πρόσβαση την 18/06/2014).
2. Την 15^η Ιουνίου 2014 το spa της «Costa Navarino» με την ονομασία «Anazoe Spa» αναδείχθηκε πρώτο στις διεθνείς κατηγορίες «Best International Family-Friendly Spa Hotel» και «Resort & Best International New Spa», ύστερα από ετήσια

ψηφοφορία των αναγνωστών του εντύπου «The Spa Traveler» (TORNOSNEWS. Πρόσβαση την 18/06/2014).

3. Την 2^η Αυγούστου 2014, σε μια ξεχωριστή τελετή με την ονομασία «World Travel Awards 2014», θεσμός που διεξήχθη για πρώτη φορά στην Ελλάδα, παρουσία διεθνών προσωπικοτήτων από τον τουριστικό κλάδο, η «Costa Navarino» διακρίθηκε σε διεθνές επίπεδο, κατακτώντας την πρώτη θέση στην κατηγορία «Europe's Responsible Tourism Awards» καθόσον της αναγνωρίστηκαν διεθνώς τόσο οι βέλτιστες πρακτικές σε όλους τους τομείς του τουριστικού κλάδου όσο και οι καλές περιβαλλοντολογικές πρακτικές ανάμεσα σε παγκόσμια brands, τα οποία προϋπάρχουν στον χώρο του τουρισμού και έχουν ιδρυθεί πολλαπλάσια χρόνια πριν την ίδρυση της μελετηθείσας επιχείρησης (NEWSBEAST. Πρόσβαση την 29/08/2014).
4. Την 15^η Οκτωβρίου 2014, στο Conrad Algarve της Πορτογαλίας, φιλοξενήθηκε η παγκοσμίου κύρους εκδήλωση «World Golf Awards», η οποία επιβραβεύει τα καλύτερα γήπεδα γκόλφ αλλά και τους ποιοτικότερους προορισμούς γκόλφ σε όλο τον κόσμο, η μελετηθείσα επιχείρηση διακρίθηκε με το βραβείο των καλύτερων γηπέδων γκόλφ στην Ελλάδα (GARGALIANOIONLINE. Πρόσβαση την 19/11/2014).
5. Την 16^η Δεκεμβρίου 2014, σύμφωνα με το αμερικάνικο ταξιδιωτικό περιοδικό «Condé Nast Traveler» με αναγνώστες σε όλο τον κόσμο και παγκόσμια αποδοχή, το ξενοδοχείο «Westin Resort» της «Costa Navarino» κατατάσσεται στην «Gold List 2015» των καλύτερων ξενοδοχείων στον κόσμο. Μία ακόμη πολύ μεγάλη παγκόσμια διάκριση που προστίθεται σε όλες τις προηγούμενες και που συνάμα αποδεικνύει τις υψηλές προδιαγραφές των εγκαταστάσεών της αλλά και την παγκόσμια αναγνώρισή της ως τουριστικός προορισμός κορυφαίου επιπέδου (GARGALIANOIONLINE. Πρόσβαση την 20/12/2014).
6. Λίγες μόνο ώρες μετά την τελευταία παγκόσμια διάκριση που προαναφέρθηκε, ο διεθνώς καταξιωμένος τουριστικός ιστότοπος «TripAdvisor», ο οποίος αποτελεί το σημείο αναφοράς για αυτόν που θέλει να ταξιδέψει, βράβευσε το ως άνω ξενοδοχείο, στην κατηγορία «Exceptional Service Awards», ως ένα από τα 40 καλύτερα

ξενοδοχεία, ανάμεσα σε 3.500 υποψηφιότητες από όλο τον κόσμο (TOVIMA. Πρόσβαση την 19/12/2014).

7. Για πρώτη φορά στην Ελλάδα και για χρονικό διάστημα εννέα εβδομάδων, ήτοι από την 6^η Οκτωβρίου 2014 έως και την 4^η Δεκεμβρίου 2014, η γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία «Volkswagen» πραγματοποίησε την μεγαλύτερο στην ιστορία της παγκόσμιο συνέδριο - παγκόσμια παρουσίαση, του νέου μοντέλου της 8^{ης} γενιάς με το όνομα «Passat», εντός των εγκαταστάσεων της «Costa Navarino», στην οποία φιλοξενήθηκαν πάνω από 20.000 επισκέπτες του δικτύου εξουσιοδοτημένων εμπόρων της από όλο τον κόσμο καθώς και περισσότερα από 200 μοντέλα για τυχόν επιθυμία δοκιμαστικής οδήγησης από τους συμμετέχοντες σε μία διαδρομή 50 χλμ, δίνοντας στους επισκέπτες μια ενδεικτική εικόνα από τις μοναδικές ομορφιές της Μεσσηνίας αλλά και της χώρας μας γενικότερα. Επρόκειτο για ακόμη μία ακόμη αξιοσημείωτη αλλά και συνάμα πρωτοφανής προβολή της χώρας μας σε όλη την υφήλιο, η οποία είχε σαν επακόλουθο και τα τεράστια οικονομικά οφέλη των μεσσηνιακών επιχειρήσεων εξαιτίας της διαμονής των χιλιάδων επισκεπτών το εν λόγω χρονικό διάστημα (ELEFThERIAONLINE. Πρόσβαση την 20/12/2015).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 6° : COSTA NAVARINO ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα προαναφερόμενα συνάγεται προδήλως το συμπέρασμα ότι η μελετηθείσα στην παρούσα εργασία, επιχείρηση «Costa Navarino», είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την τοπική ανάπτυξη της περιοχής της Μεσσηνίας.

Το παραπάνω συμπέρασμα συνάγεται εύκολα καθώς η ανωτέρω επιχείρηση εκμεταλλεύομενη το περιβάλλον και το κλίμα της περιοχής στην οποία βρίσκεται, τις φυσικές της ομορφιές, την πολιτιστική παράδοση της Μεσσηνίας αλλά και την προσφορά των ανθρώπων της τοπικής κοινωνίας, εκτός ότι έχει πετύχει να είναι ένας τουριστικός προορισμός υψηλών προδιαγραφών σε όλη την Μεσόγειο, συμβάλλει τα μέγιστα στην αναπτυξιακή πρόοδο της Μεσσηνίας. Μία τουριστική επιχείρηση με μεγαλύτερη έμφαση στο πράσινο και τις υποδομές της που διαφυλάσσουν και προβάλλουν τον φυσικό πλούτο της περιοχής στο πρόγραμμα κοινωνικής ευθύνης, στις αгаστές συνεργασίες με την τοπική κοινωνία και οικονομία, όπως και στις πρωτοβουλίες για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου. Συνάμα μία επιχείρηση με διαφορετικές προτάσεις στους επισκέπτες της για την αυθεντική Ελλάδα, της παράδοσης, της φιλοξενίας, της γεύσης αλλά και της ανθρωπιάς.

Τα οφέλη που σημειώνονται από την ίδρυσή της έως και σήμερα είναι:

- Δημιουργία 1200 περίπου θέσεων εργασίας από τις οποίες η πλειοψηφία τους καλύπτεται από ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής της Μεσσηνίας. Συνέπεια αυτού είναι οι νέοι της περιοχής να μένουν στον τόπο τους, να επιστρέφουν λόγω της οικονομικής κρίσης αυτοί που είχαν φύγει και να ζωντανεύουν έτσι ξανά οι μικρές πόλεις και ιδίως τα χωριά. Ένα μέρος εξ αυτών, χάρις την «Costa Navarino», άφησαν τις δουλειές τους σε χώρες του εξωτερικού προκειμένου επιστρέψουν στον τόπο τους. Χάρις επίσης στο όραμα του «Καπετάν Βασίλη», οι εργαζόμενοι έχουν ένα όραμα τόσο για τους ίδιους όσο και για τις οικογένειές τους. Κάνουν πλέον καινούρια όνειρα, έχουν νέες ελπίδες και νιώθουν ευγνωμοσύνη για το ότι

κατάφεραν να επιστρέψουν στον Μεσσηνιακό τρόπο ζωής. Πρόκειται για ένα όραμα που περνάει τα σύνορα της Μεσσηνίας μιας και έρχεται εργατικό δυναμικό να δουλέψει από διάφορες περιοχές της χώρας. Η εργασία στην επιχείρηση προσδίδει στους εργαζόμενους μία υπερηφάνεια που είναι Έλληνες οι οποίοι προσπαθούν καθημερινά να προβάλλουν την Ελλάδα μέσα από την φυσική ομορφιά και την παράδοσή της, έτσι ώστε να της αποκαταστήσουν την χαμένη αίγλη της απόρροια της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας.

- Προστασία και σεβασμός του περιβάλλοντος της περιοχής τόσο με τις δράσεις της όσο και με τον οικολογικό τρόπο λειτουργίας και είναι ένα διεθνές πρότυπο για τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές πρακτικές που διαθέτει.
- Η τουριστική σεζόν πλέον έχει επιμηκυνθεί εξαιτίας του μεγάλου αριθμού επισκεπτών της «Costa Navarino». Η επένδυση στο γκολφ είχε ακόμα ένα πλεονέκτημα, άνοιξε την τουριστική σεζόν, που κρατά πλέον πολύ περισσότερους μήνες του χρόνου όχι μόνο για το ξενοδοχείο αλλά και για την τοπική οικονομία. Ήταν αδιανόητο στους ανθρώπους της περιοχής και ειδικά στους επιχειρηματίες ότι θα υπήρχε συνεδριακός αλλά και μη τουρισμός ακόμα και τον μήνα Νοέμβριο. Είναι εμφανές πλέον το πόσο συμβάλλει το ξενοδοχείο στην ανάπτυξη όλης της περιοχής, λόγω του αυξανόμενου αριθμού νέων επιχειρήσεων, μιας και η δημιουργία της μία επιχείρησης φέρνει την δημιουργία της άλλης, κύριο χαρακτηριστικό της οριζόντιας τοπικής ανάπτυξης.
- Σημαντική αύξηση του ποιοτικού τουρισμού (πάνω από 7 εκατομμύρια πιστό κοινό σε όλη την Ευρώπη) στην Μεσσηνία με ότι θετικά αυτό συνεπάγεται στην τοπική οικονομία. Η «Costa Navarino» έχει γίνει πλέον μαγνήτης διάσημων και επιφανών προσώπων από όλο τον κόσμο, χωρίς όμως να χάνει τον αυθεντικό της χαρακτήρα και πάντα με σεβασμό στο περιβάλλον, τους ανθρώπους της Μεσσηνίας και τις παραδόσεις της, που αποτελούν δύναμη για την συνέχεια. Ενδεικτικό αυτού είναι ότι κάθε χρόνο ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες επισκέπτονται την «Costa Navarino» και κατά συνέπεια όλη την γύρω περιοχή υψηλά ιστάμενα και διάσημα πρόσωπα (πολιτικού, καλλιτεχνικού, αθλητικού χώρου) τόσο της Ελλάδας όσο και του εξωτερικού.

- Διεθνή αναγνώριση και συνάμα διαφήμιση της Μεσσηνίας και ιδιαίτερα της Ελλάδας στα ξένα κράτη, όσον αφορά την βαριά «βιομηχανία» της που είναι ο τουρισμός καθόσον θεωρείται διεθνώς ως ένα ξεχωριστό θέρετρο της Μεσογείου με ποιοτικό, οικογενειακό προορισμό με πολλές επιλογές ακόμα και για τα παιδιά. Περιέχει συνδυασμούς μεσσηνιακούς που κερδίζουν και τους πιο απαιτητικούς, με αυθεντικές γεύσεις.
- Αποτελεί βασικό χορηγό σε διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις της περιοχής όπως γιορτές, φεστιβάλ, αποκριάτικες εκδηλώσεις κλπ και συμβάλλει στην βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου της τοπικής κοινωνίας και ιδίως των νέων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι τα πλεονεκτήματα ενός τόπου, όταν αξιοποιηθούν κατάλληλα, οδηγούν στην υπεροχή του έναντι των άλλων, δημιουργώντας μια ανταγωνιστική ταυτότητα και μια θετική εικόνα αλλά και συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη του.

Η επιχείρηση «Costa Navarino» καθώς και το όραμα του ιδρυτή της «Καπετάν Βασίλη Κωνσταντακόπουλου», πέραν των άλλων θα πρέπει να γίνει παράδειγμα προς μίμηση και να περάσει το μήνυμα ότι το ατομικό συμφέρον εξυπηρετείται καλύτερα μέσα από την συλλογική προσπάθεια και στόχους. Εξάλλου έχει παρατηρηθεί πολλές φορές και σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, ότι αν επέλθει πρόοδος σε μία περιοχή τα οφέλη διαχέονται στις γειτονικές περιοχές.

Οι Έλληνες μπορούμε να αγωνιστούμε και στο τέλος να τα καταφέρουμε στους χαλεπούς και δύσκολους καιρούς που ζούμε, χάρις στην ψυχική δύναμη που συχνά ξεχνάμε ότι διαθέτουμε.

Συνοψίζοντας, μία σωστή και μελετημένη επένδυση όπως η επιχείρηση «Costa Navarino», επιφέρει πολλαπλασιαστικά θετικά αποτελέσματα και μπορεί να συμβάλλει στην ολοκληρωμένη τοπική ανάπτυξη κάθε κοινωνίας αλλά και του Κράτους γενικότερα με την προϋπόθεση όμως πάντα αυτές οι πρωτοβουλίες να μην αποτελούν μεμονωμένες περιπτώσεις καθόσον όπως έχει αποδειχτεί αλλά και όπως λέει ο λαός μας «ένας κούκος δεν φέρνει την άνοιξη».

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Barquero, A.V. (1991), *Τοπική Ανάπτυξη. Μία στρατηγική για τη δημιουργία απασχόλησης*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Μπιτσάνη, Ε. (2004). *Πολιτισμική Διαχείριση και Περιφερειακή Ανάπτυξη. Σχεδιασμός Πολιτιστικής Πολιτικής και Πολιτιστικού Προϊόντος*, Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος.

2. Παπαδασκαλόπουλος, Α. (1995). *Πρότυπα και Πολιτικές Περιφερειακής Ανάπτυξης*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

3. Παπακωνσταντινίδης, Λ. (2007). *Διαπραγμάτευση και Τοπική Ανάπτυξη*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

4. Παπακωνσταντινίδης, Λ. (2009). *Κοινωνική Αειφόρος Ανάπτυξη. Μεθοδολογία win-win-parakonstantinidis model*, Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

5. Ποταμιανός, Γ. (1991). *Η προώθηση της τοπικής ανάπτυξης στην ευρωπαϊκή κοινότητα και τα κράτη μέλη. Στρατηγικές και μέσα ενεργοποίησης των τοπικών αγορών εργασίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

6. Χατζημιχάλης, Κ. (1992). *Περιφερειακή Ανάπτυξη και Πολιτική. Κείμενα από τη διεθνή εμπειρία*, Αθήνα: Εκδόσεις Εξάντας.

7. Χριστοφάκης, Γ. (2002). *Ελληνική πολιτιστική διπλωματία*, Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης Ι.

8. Χριστοφάκης, Γ. (2004). *Τοπική Ανάπτυξη και Αναπτυξιακή Στρατηγική για τα Τοπικά Κέντρα Ανάπτυξης*, Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. EC.EUROPA.EU, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.
<http://tinyurl.com/nkdswoa>. Πρόσβαση την 05-09-2014.

2. EC.EUROPA.EU, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. <http://tinyurl.com/oqllpna>. Πρόσβαση την 05-09-2014.
3. EC.EUROPA.EU, Ταμείο Συνοχής. <http://tinyurl.com/nckfgck>. Πρόσβαση την 05-09-2014.
4. EUROPA.EU, Ο πολιτισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση. <http://tinyurl.com/ohhwmhl>. Πρόσβαση την 04/09/2014.
5. ECOWEEK.NETFIRMS, Έκθεση Brundland -1987- και η «αιεφόρος ανάπτυξη». <http://tinyurl.com/ops53t4>. Πρόσβαση την 20/01/2015.
6. AMFIKTYONIA, Η Οικονομία της Μεσσηνίας. <http://tinyurl.com/oxhg36k>. Πρόσβαση την 04/09/2014.
7. DIMOSTRIFYLIAS, Ο Δήμος. <http://tinyurl.com/lk5ayq3>. Πρόσβαση την 05/09/2014.
8. COSTANAVARINO, Η Φιλοσοφία μας. <http://tinyurl.com/pjyv6dn>. Πρόσβαση την 04/09/2014.
9. COSTANAVARINO, Προστασία της βιοποικιλότητας. <http://tinyurl.com/oym7l47>. Πρόσβαση την 04/09/2014.
10. COSTANAVARINO, Η προστασία των σημαντικών οικοτόπων. <http://tinyurl.com/kxl4cxt>. Πρόσβαση την 04/09/2014.
11. COSTANAVARINO, Διαχείριση υδάτινων πόρων. <http://tinyurl.com/oqdx5xz>. Πρόσβαση την 04/09/2014.
12. COSTANAVARINO, Διαχείριση αποβλήτων επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση. <http://tinyurl.com/oqdx5xz>. Πρόσβαση την 04/09/2014.
13. COSTANAVARINO, Πρόσβαση στη γνώση για όλους. <http://tinyurl.com/p7wj7fd>. Πρόσβαση την 04/09/2014.
14. COSTANAVARINO, Προστασία από φυσικές καταστροφές. <http://tinyurl.com/qf6vvkl>. Πρόσβαση την 04/09/2014.

15. GARGALIANOIONLINE, Διεθνής βράβευση της Costa Navarino στην κατηγορία «Destination» από το World Travel and Tourism Council. <http://tinyurl.com/kv3y8tq>. Πρόσβαση την 18/06/2014.
16. TORNOSNEWS, Costa Navarino: Διπλή διεθνής βράβευση από το The Spa Traveller. <http://tinyurl.com/moggzuo>. Πρόσβαση την 18/06/2014.
17. NEWSBEAST, Σημαντική διάκριση για την Costa Navarino. <http://tinyurl.com/pk6lr8b>. Πρόσβαση την 29/08/2014.
18. GARGALIANOIONLINE, Με το βραβείο του καλύτερου γκόλφ στην Ελλάδα διακρίθηκε η Costa Navarino στην εκδήλωση «World Golf Awards». <http://tinyurl.com/nhozjju>. Πρόσβαση την 19/11/2014.
19. GARGALIANOIONLINE, Η Costa Navarino απέσπασε δύο σημαντικές διακρίσεις. <http://tinyurl.com/oq6xx6o>. Πρόσβαση την 20/12/2014.
20. TOVIMA, Δύο διακρίσεις για το The Westin Resort Costa Navarino. <http://tinyurl.com/q46nozj>. Πρόσβαση την 19/12/2014.
21. ELEFThERIAONLINE, Από σήμερα παγκόσμια παρουσίαση αυτοκινήτου: 20.000 στελέχη της VW στην Costa Navarino. <http://tinyurl.com/muq3h2z>. Πρόσβαση την 20/12/2015.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

1. Γκίκα Έλενα, Διευθύντρια Ανθρώπινου Δυναμικού της «Costa Navarino».
2. Γκιώνης Αθανάσιος, Τεχνολόγος Γεωπόνος, Ιδιοκτήτης μελισσοκομικής επιχείρησης.
3. Δημητρίου Σωτήριος, Guest Relations Executive – Starwoods Hotels Costa Navarino.
4. Θέμελης Πέτρος, Αρχαιολόγος στην τοποθεσία της Αρχαίας Ιθώμης.
5. Κότσης Δημήτριος, Υπεύθυνος ομάδας ποδηλασίας του τμήματος Navarino Outdoors.
6. Κρητικός Αδάμ, Εκπαιδευτής γκολφ της «Costa Navarino».
7. Μάλαμας Γεώργιος, Εκπαιδευτής αναρρίχησης του τμήματος Navarino Outdoors.
8. Μανέας Γεώργιος, Υπεύθυνος του «Navarino Environmental Observatory».
9. Μιχαλούδης Ανέστης, Food & Beverage Manager της «Costa Navarino».
10. Παναγέας Γεώργιος, Πολιτικός Μηχανικός της «Costa Navarino».
11. Παρασκευούδης Δημήτριος, Υπεύθυνος Ασφαλείας της «Costa Navarino».
12. Σταυριανόπουλος Φώτιος, Operation Associate Costa Navarino.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εικόνες της «Costa Navarino» ληφθείσες από το διαδίκτυο:

Εικόνα 1

Εικόνα 2

Εικόνα 3

Εικόνα 4

Εικόνα 5

Εικόνα 6